DOMSTOLENS DOM
30. januar 1985 *

I sag 123/83

angående en anmodning, som Tribunal de grande instance de Saintes i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

Bureau national interprofessionnel du cognac

mod

Guy Clair

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende anvendelsen af EØF-traktatens artikel 85 på den ved en brancheaftale inden for BNIC (Bureau national interprofessionnel du cognac) fastsatte pris for spiritus fra Cognac-distriktet,

har

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten Mackenzie Stuart, afdelingsformændene G. Bosco og C. Kakouris, dommerne T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann og Y. Galmot,

generaladvokat: Sir Gordon Slynn
justitssekretær: fuldmægtig D. Louterman

afsagt følgende

* Oversat fra fransk.

DOM

Sagsfremstilling

De faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes forløb samt de indlæg, der er indgivet i medfør af artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen, kan sammenfattes således:

1. Faktiske omstændigheder og skriftveksling

1.1. Af forelæggelsesdommen og sagens akter fremgår det, at der efter fransk lovgivning (lov nr. 75-600 af 10. juli 1975 om brancheorganisationer i landbruget som ændret ved lov nr. 80-502 af 4. juli 1980) kan oprettes aftaler inden for brancheorganisationer i landbruget, som gennem standardkontrakter, overenskomster vedrørende enkelte produktionsår eller andre fælles foranstaltninger i overensstemmelse med samfundsmæssige interesser og med De europæiske økonomiske Fællesskabers regler tilsigter at forbedre

— kendskabet til udbud og efterspørgsel,
— tilpasning og regulering af udbudet,
— gennemførelsen under statens kontrol af regler om markedsføring, priser og betalingsbetingelser,
— produkternes kvalitet,
— de faglige forbindelser inden for den pågældende branche, herunder ved vedtagelsen af tekniske normer og af forsknings- og udviklingsprogrammer,
— produktets afsætning på hjemmemarkedet og på eksportmarkedet.

Efter deres vedtagelse kan sådanne aftaler på vedkommende brancheorganisations begæring ved ministeriel bekendtgørelse »udvides« for et bestemt tidsrum. En sådan »udvidelse« medfører, at aftalens bestemmelser bliver bindende for enhver i den pågældende branche. En leveringsaftale, der er indgået mellem erhvervsdrivende omfattet af en således vedtaget og »udvidet« brancheaftale, og som ikke er i overensstemmelse med brancheaftalens bestemmelser, er ugyldig og den pågældende brancheorganisation kan for domstolene påstå denne ugyldighed anerkendt.

Endelig kan brancheorganisationen for domstolene indtale krav om erstatning for det tab, organisationen lider som følge af krænkelser af »udvidede« brancheaftaler.

Sagsøgeren i hovedsagen, BNIC (Bureau national interprofessionnel du cognac) er en brancheorganisation for vin og brændevine fra Cognac, der er oprettet ved lov og administrativt fastsatte bestemmelser hidrørende fra 1941 og flere gange siden ændret. Efter de bestemmelser, der var gældende på tidspunktet for de i hovedsagen omtvistede forhold (landbrugsministeriets bekendtgørelse af 10. maj 1975), består BNIC af:

a) to af landbrugsministeren udnævnte personer, som repræsenterer henholdsvis vinavlerne og forhandlerne i det afgrænsede område, der giver ret til den kontrollerede oprindelsesbetegnelse cognac,

b) delegerede repræsenterende vinavlerne og andelsbrænderierne, repræsentanter for forhandlere og erhvervsbrændevinsbrændere samt delegerede repræsenterende bierhvervene, som ligeledes udnævnes af landbrugsministeren for en treårig periode på grundlag af lister udfærdiget af de pågældende brancheSammenslutninger.

Efter BNIC's vedtægter af 19. juni 1978, der var gældende på tidspunktet for de i hovedsagen omtvistede forhold, er organisationens medlemmer opdelt i interesse-

»grupper«, nemlig forhandlerne på den ene side og vinavlerne på den anden, som hver vælger en repræsentant. Efter landbrugsministeriets bekendtgørelse af 14. november 1960 er en af ministeren udnævnt agronom formand for BNIC og denne udnævner tillige en kommitteret (commissaire du gouvernement), som deltager i organisationens møder og i møderne i et af organisationen nedsat forretningsudvalg og som kan »enten tiltræde de trufne beslutninger eller forelægge dem til ministerens godkendelse«.

Med henblik på anvendelsen af førnævnte bestemmelser om brancheaftaler er der i BNIC's vedtægter, der er godkendt med landbrugsministeriets bekendtgørelse af 2. august 1978, fastsat særlige regler.

Først skal en generalforsamling efter høring af de to »gruppers« forsamlinger og af repræsentanterne for bierhvervene med tre fjerdedeles flertal vedtage indkaldelsen af en ekstraordinær generalforsamling.

Den ekstraordinære generalforsamling forhandler om et udkast til aftale, der »forinden skal have været forelagt de to 'gruppers' forsamlinger«.

Aftalen bliver til ved tosidige forhandlinger mellem vinavler-»gruppen« og forhandler-»gruppen«, samlet i den ekstraordinære generalforsamling. Den enkelte »gruppes« stilling er selv tilvejebragt ved interne forhandlinger efterfulgt af afstemninger med kvalificeret flertal blandt medlemmerne som repræsenterer de forskellige faglige sammenslutninger.

Først efter denne procedures gennemførelse begærer generalforsamlingen aftalen »udvidet« af vedkommende myndighed. I medfør af de nævnte bestemmelser vedtog BNIC den 7. november 1980 en aftale benævnt

»brancheaftale vedrørende priserne på destillerbare hvidvine og brændevine fra Cognac, der er begæret 'udvidet' i medfør af lov nr. 75-600 af 10. juli 1975 som ændret ved lov nr. 80-502 af 4. juli 1980«.

Aftalen er undertegnet på såvel forhandler-»gruppens« som på vinavler-»gruppens« vegne.

Aftalen er ligeledes undertegnet af direktøren, der er ansat af BNIC, men er ikke undertegnet af den kommitterede, der i en beslutning af 13. november 1980 om »tilrettelæggelsen af vinhøståret 1980-1981« kun (i artikel 17) henviser til »en brancheaftale (der) skal fastsætte en mindstepris for vine fra Cognac-distriktet bestemt til fremstilling af cognac« uden at omtale mindsteprisen i produktionsleddet for ny eller lagret spiritus eller mindsteprisen for cognac.

I overensstemmelse med artikel 2, stk. 2, i lov af 10. juli 1975 er aftalen herefter vedtaget enstemmigt af de sammenslutninger, der er repræsenteret i brancheorganisationen, under en generalforsamling i BNIC. Efter opfyldelsen af dette krav er aftalen blevet »udvidet« ved landbrugsministeriets bekendtgørelse af 27. november 1980 offentliggjort i JORF den 3. december 1980.

Med bestemmelser gældende for de enkelte underprodukter og for de forskellige alderstrin fastsætter brancheaftalen de væsentlige omkostningselementer i fremstillingsprisen for spiritus fra Cognac, herunder:

— i artikel 2 en mindstepris for vin bestemt til destillation af spiritus, der giver ret til betegnelsen cognac,

— i artikel 3 fastsættelse af destillationsomkostningerne,

— i artikel 4 prisen i produktionsleddet på ny spiritus, dvs. samme års,

— i artikel 5 prisen ved salg fra producent af lagret spiritus, dvs. med en alder på et år eller mere,

— i artikel 7 fastsættelse af betalingsfrister, og

— i artiklerne 8 og 9 mindsteprisen på cognac.

Efter en undersøgelse, BNIC gennemførte foranlediget af klager fra forskellige vinavlere, indstævnte BNIC Guy Clair, forretningsdrivende i Brie-sous-Matha, for Tribunal de Grande Instance de Saintes i anledning af, at denne af forskellige vinavlere havde købt spiritus fra Cognac til priser, der lå væsentligt under brancheta-riffen. I stævningen var der under påberåbelse af brancheaftalen af 7. november 1980 nedlagt påstand om anerkendelse af den ugyldighed, der i medfør af artikel 4 i lov nr. 75-600 af 10. juli 1975 rammer retshandler, som ikke er i overensstemmelse med brancheaftalen.

Kravet bestred Guy Clair under henvisning til, at dette var uforeneligt med bestemmelserne i Rom-traktatens artikler 85 og 86, og denne påstod subsidiært et præjudicielt fortolkningsspørgsmål forelagt Domstolen. BNIC gjorde heroverfor gældende, dels at cognac ikke var omfattet af de påberåbte fællesskabsbestemmelser, dels at den retsakt, søgsmålet mod Guy Clair støttede sig på, var en forvaltningsakt, som retten ikke havde hjemmel til at fortolke på grund af kompetencefordelingen mellem de almindelige domstole og forvaltningsdomstolene.

Vedrørende BNIC's første indsigelse om anvendeligheden af bestemmelserne i traktatens artikler 85 og 86 på cognac anså Tribunal de Grande Instance de Saintes det for godtgjort, at brændevin fra Cognac som et forædlet produkt ikke var en landbrugsvare, men en industrivare.

Retten støttede sig herved på den omstændighed, at Kommissionen i en skrivelse af 7. maj 1981 med henvisning til den udtømmende liste over landbrugsvarer i bilag II til traktaten utvetydigt havde lagt til grund, at der var tale om en industrivare, samt på den omstændighed, at den nationale franske lovgivning henregner sådan spiritus til industrivarerne, hvilket fremgår af en skrivelse af 28. juli 1979 fra økonomi- og finansministeriet til BNIC.

Vedrørende BNIC's anden indsigelse fandt retten, at det var ubestrideligt, at BNIC var af halvoffentlig karakter, når henses til, at dets midler tilvejebragtes gennem afgiftslignende ydelser, og til at den kommitterede i BNIC repræsenterede det offentlige.

Retten fandt imidlertid, at reglerne vedrørende BNIC's virke var retligt uafhængige af den påberåbte lov af 1975 som ændret ved lov af 4. juli 1980. Selv om den nævnte lov omfatter tre forskellige varer, nemlig cognac, champagne og armagnac, for hvilke der findes brancheorganisationer af halvoffentlig karakter, lagde retten til grund, at den pågældende brancheaftale, der var indgået for cognacs vedkommende i medfør af loven af 1975, var uden sammenhæng med branchens organisationsform.

Den nationale ret lagde herved vægt på, at den pågældende brancheaftale blev undertegnet af en repræsentant for forhandler-»gruppen«, af en repræsentant for vinavler-»gruppen« og af præsidenten (direktøren) for BNIC som ligestillede parter og at den kommitterede ved BNIC ikke havde truffet nogen beslutning vedrørende fastsættelsen af en mindstepris i produktionsleddet, men kun vedrørende højeste grænser for afsætningen, en foranstaltning, der er forskellig fra fastsættelsen af mindstepriser, som den kommitterede i artikel 17 i dennes førnævnte beslutning af 13. november 1980 blot forudsatte fastsat i en brancheaftale mellem parterne.

Retten lagde således til grund, at den retsakt, der var sagens genstand, var forskellig fra den nævnte fra den kommitterede hidrørende retsakt og fra den »udvidende« interministerielle bekendtgørelse af 20. november 1980, og at den således udgjorde en aftale mellem forhandlere og producenter, idet den omstændighed, at præsidenten (direktøren) for BNIC medvirkede, ikke kunne give retsakten karakter af en offentlig forskrift.

Hvad angår den retlige kvalifikation af deltagerne i brancheaftalen henviste retten til en af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber truffet beslutning af 26. juli 1976 (76/684/EØF). I denne beslutning, der er stilet til en til BNIC svarende organisation, Bureau Interprofessionnel de l'Armagnac, og vedrører en procedure efter traktatens artikel 85, udtalte Kommissionen, at »producenterne, andelsforeningerne, brændevinsbrændere og forhandlere af armagnac, der igennem deres faglige sammenslutninger er repræsenteret i Bureau National Interprofessionnel de l'Armagnac, er virksomheder i artikel 85, stk. 1's forstand«.

På grundlag af det anførte var det for den nationale ret et spørgsmål, hvorvidt BNIC ved anvendelsen af konkurrencereglerne måtte anses som en sammenslutning af virksomheder.

Den 21. juni 1983 udsatte retten sagen og forelagde Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af traktatens artikler 85 og 86:

»1) Skal sammenslutningen af vinavlere og forhandlere i Bureau national interprofessionnel du cognac anses som en sammenslutning af virksomheder, når den aftale, der er indgået mellem dem, tillige er underskrevet af præsidenten for Bureau national interprofessionnel du cognac?

2) Skal den fastsættelse af en mindsteindkøbspris for spiritus, som er aftalt mellem vinavleren og forhandleren, anses som en samordnet praksis?

3) Skal fastsættelsen af en mindsteindkøbspris for spiritus anses som egnet til at påvirke samhandelen mellem medlemsstater og have til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet, når den spiritus, der er omfattet af aftalen af 7. november 1980, opfylder kravene for den kontrollerede oprindelsesbetegnelse cognac, og når der tages hensyn til cognac'ens karakter som en spiritustype, som er fremstillet på grundlag af druer, og som næsten udelukkende nydes rent?«

1.2. Forelæggelsesdommen er registreret på justitskontoret den 1. juli 1983.

I henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-Domstolen er der indgivet skriftlige indlæg af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved N. Coutrelis, som befuldmægtiget, den 6. september, af sagsøgte i hovedsagen ved advokat P. Kappelhoff-Lançon den 12. september 1983 og af BNIC, sagsøger i hovedsagen, ved advokat X. de Roux den 23. september 1983.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisførelse. Domstolen har dog opfordret parterne i hovedsagen og Kommissionen for De europæiske Fællesskaber til skriftligt at besvare en række spørgsmål. Besvarelserne er indløbet inden for de fastsatte frister.

2. Skriftlige indlæg i henhold til artikel 20 i protokollen vedrørende statutten for EØF-domstolen

2.1. *BNIC* har anført følgende.

2.1.1. BNIC har indledningsvis redegjort for definitionen på cognac, for fremstillingen og markedsføringen heraf samt for dennes erhvervsmæssige betydning i de pågældende områder.

Vedrørende spørgsmålet, om hvorvidt cognac er en landbrugs- eller en industrivare, har BNIC anført, at striden om dette retlige spørgsmål i forbindelse med Romtraktatens bestemmelser i økonomisk henseende er kunstig og ørkesløs, da der

under alle omstændigheder er tale om at nyttiggøre et landbrugsprodukt (hvidvine, ved hvis destillation spiritus fra Cognac opnås), som er eksistensgrundlaget for mere end 80 000 personer, hvoraf tre fjerdedele er landbrugere. Efter BNIC har den forelæggende ret med urette anset cognac som en industrivare, idet cognac efter fransk ret er en landbrugsvare, der er omfattet af lov af 10. juli 1975, om end undergivet en særlig ordning. I den forbindelse har BNIC henvist til, at der i artikel 5 i den pågældende lov sondres mellem organisationer, der er oprettet »ved lov eller administrativt fastsatte bestemmelser«, og organisationer som nævnt i lovens artikel 1, der er oprettet ved aftale, samt til at BNIC selv henhører under den første gruppe af organisationer. BNIC har gjort gældende, at da den er oprettet ved lov eller administrativt fastsatte bestemmelser og bestod, da loven af 1975 trådte i kraft, har organisationen bevaret sin offentlige karakter samtidig med, at den på egen begæring kan nyde godt af bestemmelserne i nævnte lov, hvilket er i overensstemmelse med lovens artikel 5, hvorefter brancheorganisationer, der er oprettet ved lov eller administrativt fastsatte bestemmelser, og som bestod ved lovens offentliggørelse, efter begæring kan benytte sig af bestemmelserne i artiklerne 2, 3 og 4 om indgåelse af brancheaftaler som den her foreliggende og om sådannes bindende virkning.

2.1.2. Til støtte for sin offentlige karakter har BNIC nærmere redegjort for bestemmelserne angående organisationens oprettelse, sammensætning og virksomhed.

BNIC har anført, at den er oprettet med hjemmel i en bekendtgørelse af 5. januar 1941, og at dens beføjelser med en bekendtgørelse af 4. december 1944 blev tillagt en kommitteret bistået af et rådgivende udvalg, hvis medlemmer, der udnævntes ved bekendtgørelse, var valgt blandt repræsentanter for vinavlerne og forhandlerne.

Den 28. april 1945 godkendte en ny ministeriel bekendtgørelse vedtægten for »Bureau national de répartition des vins et eaux-de-vie de cognac«, hvis bestemmelser blev udbygget i to bekendtgørelser af henholdsvis 21. januar 1946 og af 20. februar 1946, idet sidstnævnte bekendtgørelse fastsatte reglerne om beregningen af og kontrollen med alderen på cognac.

BNIC har videre anført, at der den 15. juni 1945 blev indført en afgiftslignende ydelse, der pålagdes brændere og forhandlere, og som skulle sikre organisationens økonomiske grundlag, samt at en bekendtgørelse af 9. juli 1946 gav markedet for vin og spiritus fra Cognac en branchemæssig organisation stort set svarende til den nuværende. Kun organisationens sammensætning er senere ved flere lejligheder blevet ændret (bekendtgørelse af 14. november 1960, senere bekendtgørelse af 16. november 1964), idet ændringerne har været uden betydning for indholdet af og formålet med bestemmelserne om organisationens virksomhed.

BNIC har anført, at den består af en forsamling, hvis medlemmer udnævnes ved bekendtgørelse fra landbrugsministeriet på grundlag af forslag fra vedkommende faglige sammenslutninger, og som har en ligeledes af landbrugsministeriet udnævnt agronom som præsident (artikel 2 i bekendtgørelse af 14. november 1960).

Forsamlingens opgave er efter artikel 2 i bekendtgørelse af 9. juli 1946, at:

»drøfte og forberede bestemmelser vedrørende erhvervelse, destillation, forhandling, oplagring og salg af vine og spiritus fremstillet i det afgrænsede område«,

dvs. ikke en besluttende, men en blot undersøgende og forberedende opgave, da beslutningerne tilkommer statens repræsentant, den kommitterede, der alene er beføjet til at træffe bindende beslutninger (artikel 2 i bekendtgørelse af 4. december 1944).

De nævnte beslutninger samt de ministerielle bekendtgørelser bliver gennemført af BNIC's organisation, der ledes af en direktør, som normalt er en højt placeret statstjenestemand.

Endelig har BNIC henvist til, at den fortsat er finansieret ved provenuet af en afgiftslignende ydelse, hvis sats hvert år godkendes af det franske parlament i finansloven.

BNIC har henvist til, at organisationens retlige natur har været omtvistet i Frankrig, men at spørgsmålet er afgjort af Conseil d'Etat, der har fundet, at der var tale om et offentligretligt organ med finansiel uafhængighed og selvstændig retsevne, hvis beslutninger skulle indbringes for forvaltningsdomstolene og ikke for de almindelige domstole.

Denne løsning er efter BNIC's opfattelse naturlig, da den udfører opgaver henhørende under det offentlige med:

— kontrol af alderen på cognac,
— fastsættelse af salgsbetegnelser,
— kontrol med lagringsreglernes overholdelse,
— og navnlig styring af markedet for vin og spiritus fra Cognac.

BNIC's karakter af et offentligretligt organ er efter BNIC's opfattelse afgørende for den retlige kvalifikation af de brancheaftaler, der indgås inden for dennes rammer og vedrørende dens opgave.

BNIC har endvidere gjort gældende, at den kommitterede hvert år på forslag fra generalforsamlingen forelægger regeringen et såkaldt udkast til brancheaftale vedrørende priserne på destillerbare hvidvine og spiritus fra Cognac.

Er regeringen enig med det foreslåede, udstedes en bekendtgørelse, der gør aftalebestemmelserne bindende og forpligter forhandlerne, såvel som vinavlerne, til at overholde de hermed fastsatte salgspriser, og såfremt regeringen ikke er enig, foranlediger den de nødvendige ændringer indføjet.

BNIC har anført, at det påhviler den i samarbejde med forvaltningen (vareforfalskningskontrollen, skattemyndighederne samt pris- og konkurrencemyndighederne) at sikre overholdelsen af de priser, der er fastsat i den i JORF offentliggjorte bekendtgørelse, og at fastsættelsen af priserne for salg fra vinavler til forhandler er et led i organisationens primære opgave, som er produktionens tilrettelæggelse.

De offentlige myndigheders sigte i forbindelse med den nævnte retlige sammenhæng er efter BNIC's opfattelse herigennem at formindske lagrene for at lette de finansielle omkostninger og lette den byrde, for store lagre er for vinavlen.

BNIC har gjort gældende, at en sådan politik gående ud på en gradvis genoprettelse af ligevægten kun kan gennemføres, såfremt den støttes af en prisordning, der sætter landbrugerne i stand til at bære de nævnte betydelige omkostninger i denne vanskelige tid og til at overleve indtil den grundlæggende ligevægt i vinavlererhvervet i Cognac-området er genoprettet.

BNIC har gjort gældende, at, såfremt man lod priserne bero på udbud og efterspørgsel, ville dette medføre et drastisk fald, som vinavlen ikke kan bære, samt at værdiforringelsen af lagrene vil gøre det umuligt for vinavlerne at overholde deres finansielle forpligtelser over for bankerne. Af det anførte kan det efter BNIC's opfattelse udledes, at EØF-traktatens artikel 85 ikke er anvendelig på organisationen, da denne hverken er en virksomhed eller en sammenslutning af virksomheder som omhandlet i artiklens bestemmelser.

Til støtte for, at den ikke er nogen virksomhed, har BNIC henvist til de videnskabelige definitioner, der gives dette begreb, og som fremhæver to elementer, nemlig dels vedkommende enheds særlige organisation og dels den særegne økonomiske målsætning, hvortil Domstolen i sin praksis har tilføjet, at der skal være tale om en enhed, der er »et selvstændigt retssubjekt«, med hvilket der forfølges et økonomisk formål (Domstolens domme af 13. juli 1962 i de forenede sager 17 og 20/61 og i sag 19/61, Sml. 1954-1964, s. 331).

BNIC har gjort gældende, at af disse elementer er det det »særegne økonomiske formål« der er afgørende, og at man i mangel af en definition i retspraksis, må lægge de videnskabelige definitioner til

grund, hvilke, selv om de er meget vide, ikke kan omfatte BNIC's virksomhed, da disse definitioner forudsætter, at en virksomhed ved produktion af, omsætning af eller handel med goder eller tjenesteydelser deltager i det økonomiske liv.

Efter BNIC's opfattelse er det med organisationens retlige baggrund, dens finansiering, beføjelser og samfundsmæssige opgave ikke muligt at tillægge den nogen virksomhed i form af produktion eller afsætning af varer eller tjenesteydelser.

Hvad angår kvalifikationen som sammenslutning af virksomheder har BNIC ikke overset, at Kommissionen i sin beslutning af 15. december 1982 (82/896/EØF) UGAL/BNIC vedrørende en procedure mod BNIC i henhold til EØF-traktatens artikel 85 faktisk har hævdet, at BNIC var en »sammenslutning af virksomheder« som omhandlet i Rom-traktatens artikel 85, at dens beslutninger måtte »ses isoleret i forhold til den senere bekendtgørelse» om »udvidelse«, samt at Kommissionen på grundlag heraf pålagde BNIC en bøde på 160 000 ECU.

BNIC har i den forbindelse gjort gældende, at den kommitterede i betragtning af, at der var tale om en sanktion over for en ophævet og mindre vigtig foranstaltning, i overensstemmelse med det franske landbrugsministeriums instrukser traf beslutning om ikke af rent juridiske grunde at anfægte beslutningen, samt at den fremgangsmåde, der blev fulgt til bødens inddrivelse, lægger BNIC's offentligretlige karakter for dagen. Kommissionen forfulgte nemlig ikke de virksomheder, den anså for at have indgået en aftale om ulovlige mindstepriser, men selve BNIC, da Kommissionen til trods for organisationens udtrykkelige status anså denne for en sammenslutning af virksomheder.

Til imødegåelse af Kommissionens nævnte opfattelse og til støtte for, at organisationen er offentlig ret underlagt, har BNIC i første række henvist til, at den finansieres gennem en afgiftslignende ydelse, der årligt godkendes af det franske parlament, og som er de statslige regler om regnskabsaflæggelse underlagt.

Dernæst har BNIC henvist til, at den antagelse, Kommissionen lægger til grund, hvorefter BNIC's medlemmer repræsenterer faglige sammenslutninger, der på deres side er sammensat af virksomheder, kan tilbagevises på grund af den måde, medlemmerne udpeges på.

I den forbindelse har BNIC anført, at dets direktør, dets præsident samt den kommitterede er statstjenestemænd, udnævnt af landbrugsministeriet, samt at sammensætningen af BNIC's forsamling er fastsat i bekendtgørelse fra nævnte ministerium, som dels direkte vælger og udnævner enkelte af medlemmerne og dels udnævner de øvrige på grundlag af lister udfærdiget af de faglige sammenslutninger.

BNIC udleder heraf, at organisationen ikke kan være en sammenslutning, da dette må forudsætte en fælles vilje, en »animus societatis« med et fælles mål for øje, dvs. et aftaleretligt element, som ganske mangler i dette tilfælde, da der er tale om en tvungen organisation, hvis oprettelse og drift udelukkende beror på de offentlige myndigheder, der er berettiget til til enhver tid at ophæve organisationen, endog imod samtlige medlemmers ønske.

BNIC har anført, at den er forskellig fra de brancheorganisationer, der er oprettet og anerkendt i medfør af førnævnte lov af 10. juli 1975. BNIC har henvist til lovens artikel 1, hvorefter der ved bekendtgørelse kan meddeles anerkendelse af »organisationer oprettet af de mest repræsentative faglige sammenslutninger inden for landbrugsproduktionen og, i givet fald, forarbejdning, handel og omsætning, som repræsenterer de bestående interesser«, samt til, at lovens artikel 5 sondrer mellem disse organisationer og brancheorganisationer, der er »oprettet ved lov eller administrativt fastsatte bestemmelser«, som BNIC.

BNIC har endvidere gjort gældende, at den ikke kan betragtes som en sammenslutning af virksomheder alene fordi den består af repræsentanter for faglige sammenslutninger, når det tages i betragtning, at dens generalforsamling er bestemt af landbrugsministeriet og omfatter et vist antal

medlemmer, der ikke repræsenterer nogen faglige sammenslutninger med direkte forbindelse til produktion eller salg af cognac.

I øvrigt bør man efter BNIC's opfattelse ikke sammenblande den egenskab, i hvilken et medlem vælges og den egenskab, i hvilken han udfører sit hverv, idet medlemmerne, selv om disse efter de for forsamlingens sammensætning gældende ministerielle bekendtgørelser skal udvælges blandt de emner, der foreslås af de pågældende faglige sammenslutninger, ikke som følge heraf ved udøvelsen af det hverv, der er pålagt dem af ministeriet, forpligter den virksomhed, som de eventuelt tilhører.

2.1.3. Hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt fastsættelsen af en mindstekøbspris for spiritus må antages at kunne påvirke samhandelen mellem medlemsstater har BNIC henvist til pkt. 49 i Kommissionens meddelelse af klagepunkter af 8. februar 1982 i sagen UGAL/BNIC, hvori det siges:

»Visse mindstepriser, fastsat af BNIC, kan på mærkbar måde påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne. Fastsættelsen af mindstepriser for køb af destillerbare vine og ny eller lagret brændevin af medlemmerne af forhandler-'gruppen' hos medlemmer af vinavler-'gruppen' synes imidlertid ikke mærkbart at kunne påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne. Disse priser angår nemlig overdragelser vedrørende halvfabrikata, der ikke på dette stadium normalt er bestemt til forbrug eller forsendelse uden for det afgrænsede Cognac-område. Disse priser øver imidlertid indflydelse på prisniveauet for det færdige produkt som efterfølgende kan være genstand for udførsel; men fra en sådan indirekte indflydelse kan det i nærværende tilfælde ikke sluttes, at samhandelen mellem medlemsstater herved mærkbart kan påvirkes.«

BNIC har herudover anført, at priserne i sidste ende har en beskeden eller ringe betydning for produktets endelige forbruger, idet det i betragtning af, at cognac i samtlige Fællesskabets lande beskattes i betydeligt omfang, navnlig er disse afgifter, der er den væsentligste bestanddel i varens pris til forbruger.

BNIC har henvist til, at disse afgifter i Storbritannien udgør 64% af kostprisen, i Belgien 52%, i Forbundsrepublikken Tyskland 45%, i Nederlandene 46%, i Irland 70% og i Danmark 72%.

2.1.4. Sammenfattende har BNIC foreslået, at der gives den nationale ret følgende svar:

1) Foreningen i BNIC mellem vinavler-»gruppen« og forhandler-»gruppen« kan ikke anses som en sammenslutning af virksomheder, idet:

   a) De to »gruppers« repræsentation i BNIC's generalforsamling beror ikke på en viljesbestemt virksomhedssammenslutning, men på den forskriftsmæssige anvendelse af fransk ret, jfr. artikel 9 i lov af 27. september 1940, bekendtgørelse af 5. januar 1941, bekendtgørelse af 4. december 1944, bekendtgørelse af 28. april 1945 og bekendtgørelse af 9. juli 1946 med senere bekendtgørelser om ændring af reglerne for nævnte offentligretlige organisation.

   b) Repræsentanterne for vinavler-»gruppen« og forhandler-»gruppen« i BNIC er ikke mandateret af denne eller hin virksomhed, men udnævnt ved bekendtgørelse af det franske landbrugsministerium; deres mandat og udførelsen af deres hverv beror følgelig på den ministerielle bekendtgørelse, hvormed de er udnævnt, og ikke på, at de repræsenterer denne eller hin bestemte virksomhed.

   c) BNIC's generalforsamling har kun rådgivende beføjelser og fremsætter alene i medfør af de for den

gældende ved lov eller administrativt fastsatte bestemmelser forslag over for de franske myndigheder til en række foranstaltninger, herunder til en pristarif; de i branchetariffen fastsatte priser bliver bindende for samtlige erhvervsdrivende i branchen alene ved den interministerielle bekendtgørelse; overtrædelser heraf bliver forfulgt ikke som krænkelser af en privatretlig aftale, men som en krænkelse af en fransk offentligretlig forskrift.

2) Følgelig kan de vedtagelser, der træffes af BNIC's generalforsamling, ikke betragtes som en samordnet praksis, jfr. Rom-traktatens artikel 85, stk. 1.

3) Det er herefter upåkrævet i forbindelse med Rom-traktatens artikel 85, stk. 1, at undersøge, hvorvidt fastsættelsen af en mindstekøbspris for spiritus må anses at kunne påvirke handelen mellem medlemsstater og som havende til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet, selv bortset fra, at fastsættelsen af nævnte pris:

   a) er af ringe betydning for den endelige forbruger;

   b) og navnlig er i overensstemmelse med de regionale interesser med henblik på at sikre vinavlerne en rimelig levestandard, at stabilisere markederne, at sikre forsyningerne samtidig med at forbrugerne sikres rimelige priser.

Alle de nævnte formål er omfattet af Romtraktatens artikel 39.

2.2. *Sagsøgte i hovedsagen* har anført følgende:

2.2.1. Hvad det første spørgsmål angår er sagsøgeren af den opfattelse, at foreningen i BNIC af de to »grupper« udgør en sammenslutning af virksomheder og at det i den forbindelse er uden betydning, at BNIC er en halvoffentlig organisation og at den ikke selv driver nogen form for virksomhed.

Sagsøgte har gjort gældende, at når repræsentanterne for de to »grupper« mødes for i fællesskab at fastsætte mindstepriserne, udgør denne ganske uformelle forening af de to »grupper« en virksomhedssammenslutning. Sagsøgte er af den opfattelse, at det er uden betydning, at brancheorganisationen efterfølgende enstemmigt vedtager den pågældende aftale og landbrugsministeriet herefter udsteder bekendtgørelse om dennes »udvidelse«, da forudsætningen herfor er forhandlinger mellem de to »grupper« og disses enighed.

Sagsøgte har henvist til, at denne opfattelse har støtte i den af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber trufne beslutning af 15. december 1982 (IV/29.883 UGAL/BNIC) vedrørende BNIC, som ikke har søgt at anfægte denne.

Sagsøgte har gjort gældende, at Kommissionen i denne tilsvarende forhold vedrørende beslutning har lagt til grund:

— at brancheaftaler indgået inden for BNIC, der må ses isoleret i forhold til en senere bekendtgørelse om »udvidelse«, udgør vedtagelser inden for en sammenslutning af virksomheder,

— at BNIC's medlemmer, der som »repræsentanter« eller »delegerede« er udnævnt af ministeren, repræsenterer vedkommende faglige sammenslutninger eller »grupper«, som selv består af virksomheder,

— at de pågældende foranstaltninger er ikke truffet som led i de beføjelser, der er tillagt regeringens kommitterede,

— at BNIC følgelig udgør en sammenslutning af virksomhedssammenslutninger, der ved anvendelsen af artikel 85 må sidestilles med en sammenslutning af virksomheder.

Sagsøgte har endvidere henvist til, at Kommissionen i øvrigt har givet udtryk for en tilsvarende opfattelse vedrørende Bureau National Interprofessionnel de l'Armagnac (BNIA) i sin beslutning af 26. juli 1976 (IV/28.980, EFT L 231 af 21. august 1976, s. 24).

Sagsøgte har anført, at Kommissionen i den nævnte beslutning, der heller ikke blev indbragt for Domstolen, har lagt til grund:

»Forbudet i cirkulære nr. 8/74 af 29. maj 1974 fra BNIA mod at levere armagnac på fad af trin 4 og 5 hviler på en vedtagelse inden for en sammenslutning af virksomheder. Producenterne, andelsforeningerne, brændevinsbrænderne og forhandlerne af armagnac, der igennem deres faglige sammenslutninger er repræsenteret i BNIA, er virksomheder i artikel 85, stk. 1's forstand. Det forhold, at dekret nr. 62-20 tillægger BNIA visse kvalitetskontrolmæssige opgaver, udelukker ikke, at det kan betragtes som en sammenslutning af virksomheder i artikel 85, stk. 1's forstand, idet den påklagede foranstaltning går ud over rammerne for udførelsen af de opgaver, der er tildelt ved dette dekret.«

Efter sagsøgtes opfattelse kan bedømmelsen i nærværende sag ikke være forskellig fra den, der kommer til udtryk i de nævnte to beslutninger vedrørende BNIA og BNIC selv.

Endelig har sagsøgte gjort gældende, at den særlige omstændighed, at direktøren for BNIC, der er ansat — og ikke dennes præsident som den forelæggende ret anfører — har medunderskrevet aftalen, er uden retlig betydning, da hverken BNIC eller så meget desto mindre dettes direktør har nogen beføjelse til at fastsætte retsforskrifter.

2.2.2. Hvad angår det andet spørgsmål, den forelæggende ret stiller, har sagsøgte gjort gældende, at der ikke kan være nogen tvivl om, at fastsættelsen af en mindstekøbspris for spiritus udgør en samordnet praksis, men at den omstændighed, at brancheaftalen hidrører fra en sammenslutning af virksomheder, synes at gøre spørgsmålet derom overflødigt.

2.2.3. Hvad angår det tredje spørgsmål har sagsøgte indledningsvis redegjort for de tekniske fremgangsmåder ved fremstillingen af cognac.

Sagsøgeren har anført, at cognac er spiritus fremstillet på grundlag af vin, der er produceret af bestemte vinstoksorter, høstet i et med en bekendtgørelse af 1. maj 1909 afgrænset geografisk område, og som er omfattet af de i lovdekret af 30. juli 1935 fastsatte bestemmelser om kontrollerede oprindelsesbetegnelser, idet betegnelsen »cognac« forudsætter iagttagelsen af bestemmelser vedrørende vinfremstilling, destillation, lagring og markedsføring.

Sagsøgte har henvist til, at kostprisen på den spiritus, vinavleren sælger efter destillation, er sammensat af to elementer, nemlig prisen på den vin, der er medgået, og omkostningen til destillationen.

Efter sagsøgtes opfattelse er det klart, at fastsættelsen af en mindstepris for sådan spiritus, ny eller lagret, på et højere niveau end det der betinges af de førnævnte to elementer, som naturligt indgår i prisberegningen, kan påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne.

I den forbindelse har sagsøgte i første række henvist til, at selv om det store flertal af forhandlere/opkøbere er hjemmehørende i Cognac eller i det område, der er afgrænset i 1909-bekendtgørelsen, er der intet til hinder for, at en forhandler, der er hjemmehørende uden for det afgrænsede område, opkøber denne spiritus med henblik på blanding, uden at retten til betegnelsen »cognac« fortabes, uanset om spiritussen forbliver i

Frankrig eller udføres. Salget af spiritus mellem vinavlerne og forhandlerne er således ikke en ren indenlandsk handel, men kan lejlighedsvis være af international karakter.

Sagsøgte har dernæst henvist til, at det navnlig må haves for øje, at den således fremstillede spiritus, for hvilken der for forhandlerne er fastsat en mindsteindkøbspris, er råvaren til det færdige produkt cognac, hvis betydning i den internationale handel er ubestridelig.

Sagsøgte har anført, at Kommissionen i den førnævnte beslutning af 15. december 1982 oplyser, at 80% af det samlede cognacsalg sker uden for Frankrig, at salget i fællesmarkedet udgør ca. 52% af det samlede salg samt at eksporten fra Frankrig til de ni øvrige fællesmarkedslande udgør 40% af den samlede eksport.

Det er sagsøgtes opfattelse, at den omstændighed, at Kommissionen i sin beslutning af 15. december 1982 ikke befatter sig med en til nærværende sag fuldt ud svarende situation, ikke er afgørende, idet klagen fra UGAL, der førte til den pågældende beslutning, angik brancheaftalen af 7. november 1980 (som aftalerne af 12. december 1978 og 18. oktober 1979) for så vidt angik omsætningen af det færdige produkt cognac og ikke aftalens artikler 4 og 5, der fastsætter »tariffen« for ny eller lagret spiritus i produktionsleddet, men de to situationer svarer ikke desto mindre til hinanden: selv om vinavlernes salg af spiritus fortrinsvis sker på det franske hjemmemarked, så påvirker fastsættelsen af en mindstepris ikke desto mindre den internationale handel.

Sagsøgte har således henvist til, at cognac er den eneste spiritus, der er fremstillet i et fællesmarkedsland, og som er underlagt den omtvistede restriktive ordning, idet det i øvrigt drejer sig om spiritus fremstillet af vin som fransk armagnac eller italiensk grappa, om frugtbrændevin (svesker, pærer, mirabeller) fremstillet i såvel Tyskland som Frankrig eller om kornbrændevin (whisky eller akvavit fremstillet i England eller i Danmark), som kan forhandles fuldstændig frit for så vidt angår priserne.

Sagsøgte er af den opfattelse, at cognacforhandlerne under disse omstændigheder er ringere stillet end franske og udenlandske forhandlere af konkurrerende spiritus, fordi cognacforhandlerne med fastsættelsen af deres salgspriser må tage hensyn til en indkøbspris på råvaren, der er påtvunget og ikke frit fastsat.

Sagsøgte har anført, at det anførte ville være af ringe betydning, såfremt det drejede sig om et bi-element i kostprisen på cognac, såsom omkostningerne til etikettering eller emballage, men er af betydelig vægt når den indkøbspris, der er påtvunget, angår hovedbestanddelen i det færdige produkt.

Sagsøgte har i den forbindelse henvist til økonomiske statistikker, der viser, at indkøbsprisen for spiritus i forhold til salgsprisen på cognac udgør en andel på ikke under 40-50% for salgene på flaske (88% af den samlede omsætning) og 60-70% for salgene på fad (12% af det samlede salg), og fremhævet, at det udelukkende er på prisen at mindre virksomheder kan konkurrere med de største virksomheder, der med betydelige reklamemidler behersker markedet, samt at det er i forbrugernes rigtigt forståede interesse at denne priskonkurrence uhindret kan udfolde sig.

Sagsøgte har gjort gældende, at det forelagte spørgsmål udtrykkeligt angår den omstændighed, at cognac omfattes af en kontrolleret oprindelsesbetegnelse, og den materielt ubestridelige omstændighed, at cognac nydes »udelukkende rent«, hvilket viser, at den forelæggende ret overvejer, hvorvidt den eneret, der er forbundet med den kontrollerede oprindelsesbetegnelse »cognac«, ikke automatisk udelukker produktet fra fællesskabsreglens anvendelse,

fordi der i ingen anden medlemsstat kan fremstilles en helt tilsvarende spiritus, i hvert fald hvad angår navnet.

I den forbindelse har sagsøgte henvist til Domstolens praksis (sag 168/78, Kommissionen/Frankrig; sag 169/78, Kommissionen/Italien; sag 171/78, Kommissionen/Danmark; domme af 27. februar 1980; sag 216/81, Cogis/Amministrazione delle finanze dello Stato, dom af 15. juli 1982) og gjort gældende, at de grundsætninger, denne praksis har knæsat i forbindelse med håndhævelsen af eller fortolkningen af bestemmelserne i EØF-traktatens artikel 95, er anvendelige i nærværende sag, da man ikke kan forestille sig, at udtrykket »lignende varer« skal fortolkes forskelligt alt efter om det drejer sig om vilkårene for den handelsmæssige konkurrence eller en statslig beskyttelsesforanstaltning i form af afgiftsbestemmelser.

Sagsøgte har henvist til, at Domstolen i de nævnte domme har udtalt: »alle former for spiritus [har] fælles træk, som er tilstrækkeligt fremtrædende til, at det kan antages, at der i alle tilfælde består et i hvert fald delvis eller potentielt konkurrenceforhold«, hvorved Domstolen har lagt til grund:

1) Inden for den største gruppe af alkoholholdige drikkevarer indeholder spiritus fremstillet ved destillation som det væsentligste kendetegn alkohol, egnet til indtagelse for mennesker, i en relativ høj koncentration, hvorfor disse spiritusprodukter udgør en identificerbar gruppe, forenet af fælles kendetegn.

2) Produkternes individuelle kendetegn gør det muligt at definere typiske former for spiritus så nøjagtigt, at nogle af dem tilmed er beskyttet af oprindelsesbetegnelser.

Sagsøgte har henvist til, at Domstolen således har fundet, at følgende afgiftsbestemmelser stred mod fællesskabsretten:

— franske bestemmelser til beskyttelse af indenlandsk spiritus mod whisky og genever,

— danske bestemmelser til beskyttelse af akvavit og snaps mod gin, vodka, genever, punch, rom og frugtbrændevin,

— italienske bestemmelser til beskyttelse af brændevin fremstillet af vin eller presserester mod korn- og rørsukkerbrændevine.

Sagsøgte har således gjort gældende, at ud over de særlige kendetegn, der følger af oprindelsesbetegnelsen og den måde, cognac nydes på, er de fælles kendemærker for al spiritus tilstrækkelige til, at cognac må anses for i handelen at konkurrere direkte med samtlige øvrige spiritusser, der findes.

Det er således sagsøgtes opfattelse, at en mindsteindkøbspris for spiritus bestemt til fremstilling af cognac, der er til hinder for den frie konkurrence, påvirker samhandelen mellem medlemsstater og begrænser markedet, uden til gengæld at fremme kvaliteten, og følgelig er en hindring for den økonomiske integration, traktaten tilsigter.

2.3. *Kommissionen for De europæiske Fællesskaber* har gjort følgende gældende.

2.3.1. Kommissionen har redegjort for cognacs beskaffenhed og teknikken i cognacfremstillingen samt for den retlige ordning, den er underlagt. I sidstnævnte henseende har Kommissionen anført, at efter fællesskabsretten er det alene de hvidvine, der er bestemt til fremstillingen af spiritus og på grundlag heraf cognac, der er landbrugsvarer og at de to øvrige produkter (spiritus og cognac) ikke er at finde i bilag II til EØF-traktaten, der udtømmende opregner landbrugsvarer som nævnt i artikel 38. Efter Kommissionens opfattelse følger det heraf:

a) for så vidt angår hvidvinene:
   — de er omfattet af bestemmelserne i den fælles markedsordning for vin som fastsat ved forordning EØF nr. 337/79 samt dennes gennemførelsesforordninger;
   — i overensstemmelse med traktatens artikel 42 er de omfattet af konkurrencebestemmelserne — med visse undtagelser for så vidt angår anvendelsen af traktatens artikel 85 — i medfør af forordning nr. 26;

b) for så vidt angår spiritus og cognac: de er omfattet af den almindelige fællesskabsret;

Samhandelen mellem medlemsstater er på mærkbar måde påvirket på grund af omfanget af salget af cognac i de forskellige lande i fællesmarkedet.

Kommissionen har oplyst, at der mod BNIC er indgivet to andre klager fra Union syndicale des négociants en cognac et eaux-de-vie, hvoraf den ene angår brancheaftalerne for 1981/82 og 1982/83 og den anden angår bekendtgørelserne om »udvidelse« af de nævnte aftaler.

Kommissionen har anført, at klagen vedrørende brancheaftalerne (sag IV/30.622), der er indgivet den 14. april 1982 under henvisning til artikel 3 i forordning nr. 17, angår brancheaftalernes fastsættelse af forhandler-»gruppens« købspriser for destillerbare hvidvine og for ny eller lagret spiritus, der har ret til den kontrollerede oprindelsesbetegnelse »cognac«, samt af destillationsomkostningerne.

Kommissionen har oplyst, at sagen for tiden er under forberedelse i generaldirektoratet for konkurrence og at en skrivelse af 22. september 1982 til BNIC med begæring om oplysninger i medfør af artikel 11 i forordning nr. 17 hidtil er forblevet ubesvaret.

Hvad angår klagen vedrørende bekendtgørelserne om »udvidelse«, der er dateret den 24. januar 1983, har Kommissionen anført, at denne er indsendt til generaldirektoratet for landbrug, da den vedrører spørgsmålet om foreneligheden af den ordning, de franske myndigheder har gennemført, med den fælles markedsordning for vin.

Kommissionen har anført, at de spørgsmål, den nationale ret har forelagt Domstolen i nærværende sag, ikke er nye for Kommissionen, da den allerede har haft lejlighed til at tage stilling til spørgsmål nr. 1 i den førnævnte beslutning af 15. december 1982 samt at spørgsmål nr. 2 i virkeligheden er snævert forbundet med det foregående spørgsmål og at spørgsmål nr. 3 vedrører en del af den sag, der for tiden efter den førnævnte klage verserer i generaldirektoratet for konkurrence (sag IV/30.622).

2.3.2. Vedrørende det første spørgsmål har Kommissionen således under henvisning til sin beslutning af 15. december 1982 (pkt. 49-56) samt sin beslutning af 26. juli 1976 vedrørende Bureau National Interprofessionnel de l'Armagnac, som den nationale ret omtaler, gjort gældende, at BNIC i forbindelse med fastsættelsen af priserne i en brancheaftale optræder som en sammenslutning af virksomheder som omhandlet i traktatens artikel 85.

Kommissionen har anført, at BNIC's kvalifikation som privatretlig eller offentligretlig organisation i national fransk ret henhører under de nationale domstoles kompetence og at denne kvalifikation som sådan ikke kan tages i betragtning ved en bedømmelse, der udelukkende vedrører anvendelsen af fællesskabsretten.

Kommissionen har henvist til Domstolens praksis (domme af 15. maj 1975, sag 71/74 Frubo, Sml. 1975, s. 563, præmisserne 30 og 31, samt af 29. oktober 1980, sagerne 209-215/78 og 218/78, Sml. 1980, s. 3125, præmis 88) og gjort gældende, at udtrykket sammenslutning af virksomheder skal fortolkes i lyset af formålet med artikel 85, stk. 1, nemlig afskaffelsen af konkurrencebegrænsninger, der beror på de pågældende virksomheders fælles vilje, når virksomheder under en organisation træffer foranstaltninger, der har de i artikel 85, stk. 1, omhandlede virkninger.

Der bør således efter Kommissionens opfattelse sondres mellem på den ene side BNIC's virksomhed i forbindelse med dens lovbestemte opgaver og de procedurer, der vedrører foranstaltninger, den kommitterede ved BNIC som regelfastsættende myndighed træffer, og på den anden side virksomheden

i forbindelse med »aftale«-procedurerne med fastsættelse af priser efter bestemmelserne i lov nr. 75-600, der som i nærværende sag fører til brancheaftaler og disses efterfølgende »udvidelse« med interministeriel bekendtgørelse.

Efter Kommissionens opfattelse kommer denne forskel i procedurerne konkret til udtryk i den kommitteredes beslutning af 11. november 1980, der indeholder en række bestemmelser vedrørende vin og spiritus (højeste mængder forproduktion og afsætning), men som for prisernes vedkommende blot henviser til, at »en brancheaftale vil fastsætte mindstepriserne for vine fra Cognac-området bestemt til fremstilling af cognac...«.

Kommissionen har endvidere anført, at den omtvistede aftale, der angår priserne på hvidvine, spiritus og cognac uden at gøre nogen forskel på de hvidvine, der omfattes af den kommitteredes beslutning, af underskriverne selv præsenteres som en aftale »enstemmigt vedtaget af de repræsenterede faglige grupper«, som selv, og ikke den kommitterede, anmoder om aftalens »udvidelse« (aftalens artikel 11).

Det er således Kommissionens opfattelse, at når priserne er fastsat af foreningen af vinavler- og forhandler-»gruppen« i organisationen, uanset om det drejer sig om priserne på vine, spiritus eller cognac som færdigt produkt, handler BNIC, sammensat af disse faglige grupper, der selv er sammensat af virksomheder, som en sammenslutning af virksomheder, jfr. traktatens artikel 85.

Kommissionen har anført, at denne bedømmelse bekræftes af den praksis, BNIC har fulgt vedrørende brancheaftaler om fastsættelse af priser, af hvilken det fremgår:

— at brancheaftalerne fra begyndelsen altid har haft karakter af aftaler og er udarbejdet af branchen alene,

— at udviklingen er gået i retning af en udvidelse af aftalernes anvendelsesområde (gradvis inddragelse af spiritus, senere af cognac som færdigt produkt), og en større og større tendens til at gøre aftalerne bindende (indførelse af kontrolforanstaltninger),

— at ændringer eller særlige yderligere fremmende foranstaltninger altid fremtræder som beroende på branchens ønske og/eller på direkte økonomisk nødvendighed, uden sammenfald med ændringer i lovgivningen eller i administrativt fastsatte bestemmelser.

I den forbindelse har Kommissionen gjort gældende, at det først var efter 1978 der blev gjort brug af lov nr. 75-600 for at give de aftaler, der blev indgået inden for BNIC, bindende virkning for de erhvervsdrivende, der ikke var medlemmer af de repræsenteredes faglige sammenslutninger, og for at udstyre aftalerne med sanktioner, således at disses indskrænkende virkninger på konkurrencen blev forøget, men uden at disse mistede deres karakter af beslutninger truffet af sammenslutninger af virksomheder, jfr. traktatens artikel 85, ved at ophøje aftalebestemmelserne til offentligretlige forskrifter.

2.3.3. Hvad angår det andet spørgsmål om hvorvidt fastsættelsen af mindstepriser gennem sådanne aftaler udgør en samordnet praksis har Kommissionen anført, at med den bekræftende besvarelse af det første spørgsmål, Kommissionen foreslår, bliver det andet spørgsmål uden genstand.

For det tilfælde Domstolen imidlertid finder, at der ikke foreligger en sammenslutning af virksomheder har Kommissionen anført, at det i så fald må antages, at der med hensyn til anvendelsen af traktatens artikel 85 i det mindste foreligger »aftaler mellem virksomheder« snarere end »samordnet praksis«, som anført i forelæggelsesdommen.

Efter Kommissionens opfattelse er de pågældende brancheaftalers karakter af aftaler tilstrækkelig godtgjort og Kommissionen har i den forbindelse blot henvist til, at kvalifikationen »aftale« skal forstås abstrakt uden hensyn til hvorvidt der efter fransk ret foreligger bestemmelser, der retligt er bindende for parterne, selv uden nogen bekendtgørelse om »udvidelse«.

Kommissionen har henvist til, at i Fællesskabets konkurrenceret er det nødvendigt og tilstrækkeligt at der mellem to eller flere parter udtrykkes en fælles vilje for at der foreligger en »aftale«.

Kommissionen har henvist til Domstolens dom af 15. juli 1970 i sag 41/69 (ACF Chemifarma/Kommissionen, Sml. s. 107), der anser en »gentlemen's agreement« som en aftale som omhandlet i artikel 85, derved at denne »udgjorde... det nøjagtige udtryk for kartelmedlemmernes fælles vilje vedrørende deres adfærd på det fælles marked«, hvoraf Kommissionen slutter, at måden, hvorpå priserne fastsattes i nærværende sag, opfylder betingelserne for at der foreligger »aftaler« og i overensstemmelse med Domstolens dom i sag 71/74, Frubo, aftaler mellem virksomheder for så vidt angår anvendelsen af artikel 85, stk. 1.

2.3.4. Hvad angår det tredje spørgsmål har Kommissionen gjort gældende, at spørgsmålet ikke så meget er, om der foreligger en konkurrencebegrænsning, hvilket efter Kommissionens opfattelse er ubestrideligt, men hvorvidt denne konkurrencebegrænsning falder ind under fællesskabsrettens anvendelsesområde.

I den forbindelse har Kommissionen anført, at afgrænsningen af fællesskabsrettens anvendelsesområde over for national ret beror på, om samhandelen mellem medlemsstaterne faktisk berøres, og at en begrænsning af konkurrencen inden for fællesmarkedet er den materielle betingelse for anvendelsen af artikel 85.

Hvad angår den konkurrencebegrænsende virkning inden for fællesmarkedet har Kommissionen anført, at den pågældende brancheaftale består i »direkte eller indirekte fastsættelse af købs- eller salgspriser«, hvilket svarer til den første kategori af aftaler, der rammes af traktatens artikel 85, stk. 1, litra a). Efter Kommissionens opfattelse er følgerne af den omtvistede aftale:

a) begrænsning af konkurrencen mellem producenterne, som hindres i at sælge til priser, de selv ønsker,

b) begrænsning af konkurrencen mellem forhandlerne for så vidt angår forsyningsomkostningerne, hvilket på længere sigt kan føre til udelukkelse af forhandlere med et mindre finansielt grundlag,

c) afsmitningen af denne konkurrencebegrænsning i forbindelse med indkøbsprisen på spiritus på prisen på cognac som færdigt produkt, idet prisen på spiritus er den væsentligste bestanddel af kostprisen på cognac.

Hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt samhandelen mellem medlemsstater faktisk påvirkes har Kommissionen i første række henvist til, at Domstolen har fastslået: »den omstændighed, at et priskartel... kun angår afsætning af varer i en enkelt medlemsstat, er ikke tilstrækkelig til at udelukke, at handelen mellem medlemsstater kan være påvirket« (dom af 26. november 1975, sag 73/74, Papiers peints/Kommissionen, Sml. s. 1491, præmis 25).

Kommissionen har gjort gældende, at i nærværende tilfælde er samhandelen mellem medlemsstaterne blevet påvirket. Kommissionen har henvist til, at selv om en begrænsning af konkurrencen gennem mindstepriser direkte kun angår spiritus, der ikke er genstand for sådan samhandel, så udgør den pågældende spiritus den væsentligste bestanddel i kostprisen på cognac som færdigt produkt. De konkurrencebegrænsende virkninger (hindring af fri prisfastsættelse på mindre kendte mærker, hvilket opretholder de kendte mærkers beherskelse af markedet og er til hinder for, at nye mærker lanceres og mindre kendte mærkers vækst) genfindes således for det færdige produkt cognacs vedkommende, hvilket til gengæld er genstand for samhandel mellem medlemsstaterne, da den for 50% vedkommende omsættes i Fællesskabets øvrige medlemsstater.

Herefter er det efter Kommissionens opfattelse uden betydning hvorvidt den vare, der er genstand for en sådan samhandel i

Fællesskabet, har eller ikke har særlige egenskaber, der for så vidt angår måden, den nydes på, eller i andre henseender adskiller den fra mulige tilsvarende varer.

2.3.5. Kommissionen har herefter foreslået, at de stillede spørgsmål besvares således:

»1) En aftale indgået inden for en brancheorganisation mellem repræsentanter af de berørte faglige sammenslutninger om bl.a. priser skal anses som en vedtagelse inden for en sammenslutning af virksomheder, jfr. traktatens artikel 85, stk. 1. Den omstændighed, at en sådan aftale er »udvidet« i medfør af en offentlig myndigheds beslutning i henhold til national ret, kan ikke ændre bedømmelsen efter fællesskabsretten.

2) Med det nævnte svar er det andet spørgsmål uden genstand.

3) En aftale eller en vedtagelse inden for sammenslutninger af virksomheder, der fastsætter en mindstepris, har til formål at begrænse konkurrencen som omhandlet i traktatens artikel 85, stk. 1. En sådan aftale eller vedtagelse inden for sammenslutninger af virksomheder kan påvirke handelen mellem medlemsstater, såfremt den pågældende vare, selv om den ikke omsættes i de øvrige medlemsstater, indgår i fremstillingen af et færdigt produkt, der er genstand for samhandel inden for Fællesskabet, på en sådan måde, at dens pris i ikke ringe omfang påvirker salgsprisen på den færdige vare.«

3. Mundtlig forhandling

I retsmødet den 26. juni 1984 er der afgivet mundtlige indlæg og besvaret spørgsmål fra Domstolen af Bureau national interprofessionnel du cognac ved advokat X. de Roux, af G. Clair ved advokat P. Kappelhoff-Lançon samt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved G. Marenco og N. Coutrelis som befuldmægtigede.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 2. oktober 1984.

Præmisser

1 Ved dom af 21. juni 1983, indgået til Domstolen den 1. juli s.å., har Tribunal de grande instance de Saintes (Frankrig) i medfør af EØF-traktatens artikel 177 stillet tre præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikel 85.

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en retssag, som Bureau national interprofessionnel du cognac (herefter benævnt BNIC), der har sæde i Cognac, har anlagt mod G. Clair, direktør for Établissements Clair et Cie, handelsvirksomhed i Brie-sous-Matha, med påstand om, at en række kontrakter, som denne har indgået om køb af spiritus til priser, der er lavere end de på den nedenfor anførte måde fastsatte priser, kendes ugyldige.

3 Det fremgår af forelæggelsesdommen og sagens akter, at BNIC er en brancheorganisation for vine og spiritus fra Cognac, der er oprettet ved bekendtgørelse af 5. januar 1941. BNIC's midler tilvejebringes gennem afgiftslignende ydelser. Efter landbrugsministeriets bekendtgørelse af 18. februar 1975 (Journal officiel de la République française af 26. februar 1975), der var gældende på det pågældende tidspunkt, var BNIC sammensat af:

a) to personer, hvoraf en repræsenterer vinavlerne og den anden forhandlerne i det ved dekret af 1. maj 1909 afgrænsede område;

b) på grundlag af lister udfærdiget af de pågældende faglige sammenslutninger:

— nitten delegerede repræsenterende vinavlerne og andelsdestillerierne;

— nitten delegerede repræsenterende forhandlere og destillatører;

— en delegeret repræsenterende den faglige sammenslutning for producenter af vin tilsat alkohol, bestemt for destillation;

— en delegeret repræsenterende producenterne af pineau des Charentes;

— en delegeret repræsenterende vinagenterne;

— en delegeret repræsenterende de tilknyttede bierhverv;

— en delegeret repræsenterende lederne på mellemniveau (handel);

— en delegeret repræsenterende vinlagerarbejderne i Cognac;

— en vinavlsagkyndig;

— en vinavlsarbejder.

Ingen, der driver virksomhed som forhandler, mægler, destillatør eller andet tilknyttet erhverv, kan repræsentere producenterne og omvendt.

Bureauets medlemmer udnævnes for tre år ved en bekendtgørelse fra landbrugsministeriet. Genudnævnelse kan finde sted.

Følgende deltager i bureauets drøftelser uden stemmeret:

— direktørerne for landbrugsadministrationen og direktørerne for skatteadministrationen i departementerne Charente og Charente-Maritime;

— afdelingsinspektøren for varekontrollen;

— tjenestemænd beskæftiget med den økonomiske og finansielle kontrol af bureauet.«

Endvidere udnævnes en præsident og en kommitteret af ministeren.

4 Efter artikel 5 i lov nr. 75-600 af 10. juli 1975 om brancheorganisationer inden for landbruget, som ændret ved lov nr. 80-502 af 4. juli 1980, kan BNIC efter begæring gøre brug af visse af bestemmelserne i nævnte lov.

5 Efter BNIC's vedtægter, således som disse var affattet på det for hovedsagen afgørende tidspunkt, var medlemmerne opdelt i to »grupper«, nemlig forhandlerne på den ene side og vinavlerne på den anden side. Efter gennem interne forhandlinger at have fastlagt deres stilling med kvalificeret flertal kan »grupperne« indgå aftaler, som i overensstemmelse med førnævnte lov nr. 75-600 af 10. juli 1975 kan tilsigte at forbedre: kendskabet til udbud og efterspørgsel, tilpasningen og reguleringen af udbudet, gennemførelsen under statens kontrol af regler om markedsføring, priser og betalingsbetingelser, produkternes kvalitet, de faglige forbindelser inden for den pågældende branche samt produktets afsætning på hjemmemarkedet og eksportmarkederne.

6 I medfør af den nævnte artikel 5, sammenholdt med lovens artikel 2, kan de indgåede aftaler på anmodning fra BNIC's generalforsamling »udvides« ved ministeriel bekendtgørelse. Retsvirkningen af en sådan »udvidelse« er, at aftalen bliver bindende for samtlige erhvervsdrivende under den pågældende brancheorganisation.

7 I medfør af artikel 4 i den nævnte nationale lov er en leveringsaftale indgået mellem private, som ikke er i overensstemmelse med bestemmelserne i en således vedtagen og »udvidet« brancheaftale, ugyldig, og den pågældende brancheorganisation kan for domstolene påstå denne ugyldighed anerkendt og erstatning tilkendt for det tab, organisationen måtte have lidt.

8 I overensstemmelse med de nævnte bestemmelser og den beskrevne fremgangsmåde vedtog BNIC den 7. november 1980 enstemmigt en »Accord interprofessionnel relatif aux prix des vins blancs distillables et des eaux-de-vie de cognac« (brancheaftale vedrørende priser på destillerbar hvidvin og spiritus fra Cognac). I brancheaftalen, der bestemte, at den fandt anvendelse i hele det franske moderlandsområde, fastsattes en mindstepris for destillerbare vine, prisen på spiritus destilleret i 1980 og tidligere samt en mindstepris for cognac. Den indeholdt bestemmelser om ugyldighed for enhver aftale, der stred mod brancheaftalen, samt om de sanktioner, der hjemledes i artikel 4 i den førnævnte lov af 10. juli 1975. Brancheaftalen er underskrevet af repræsentanter for de to »grupper« inden for BNIC's forsamling samt af organisationens direktør og blev »udvidet« i den førnævnte betydning ved landbrugsministeriets bekendtgørelse af 27. november 1980.

9 Guy Clair havde af forskellige vinavlere indkøbt spiritus fra Cognac til priser, der var lavere end de i den pågældende bekendtgørelse fastsatte, i hvilken anledning

han for Tribunal de grande instance de Saintes indstævntes af BNIC med påstand om, at de pågældende kontrakter kendtes ugyldige.

10 Guy Clair, sagsøgte i hovedsagen, påstod sig frifundet for påstanden om ugyldighed under henvisning til, at denne var begrundet i en aftale, der var uforenelig med traktatens artikler 85 og 86. BNIC har heroverfor gjort gældende, dels at cognac ikke omfattes af de nævnte traktatbestemmelser, dels at den ministerielle bekendtgørelse, hvis overtrædelse var grundlaget for søgsmålet mod Guy Clair, var en administrativ retsakt, der ikke kunne underkastes de almindelige domstoles efterprøvelse.

11 Tribunal de grande instance de Saintes har lagt til grund, at spiritus fra Cognac er industrivarer, hvorfor disse principielt er omfattet af EØF-traktatens artikler 85 og 86. Den nationale ret har endvidere lagt til grund, at, selv om BNIC er af halvoffentlig karakter, og selv om den »udvidende« bekendtgørelse af 27. november 1980 er en administrativ retsakt, er den pågældende brancheaftale imidlertid indgået og undertegnet uden nogen medvirken fra den kommitterede ved BNIC af de to »gruppers« repræsentanter inden for denne organisation, og at brancheaftalen er uafhængig af bekendtgørelsen om »udvidelse«, selv om den er indgået under medvirken af præsidenten for BNIC, som ikke er udstyret med retsfastsættende beføjelser.

12 På grundlag af de nævnte betragtninger har Tribunal de grande instance de Saintes ved dom af 21. juni 1983 udsat sagen og forelagt Domstolen følgende tre præjudicielle spørgsmål.

»1) Skal sammenslutningen af vinavlere og forhandlere i Bureau national interprofessionnel du cognac anses som en sammenslutning af virksomheder, når den aftale, der er indgået mellem dem, tillige er underskrevet af præsidenten for Bureau national interprofessionnel du cognac?

2) Skal den fastsættelse af en mindsteindkøbspris for spiritus, som er aftalt mellem vinavleren og forhandleren, anses som en samordnet praksis?

3) Skal fastsættelsen af en mindsteindkøbspris for spiritus anses som egnet til at påvirke samhandelen mellem medlemsstater og have til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet, når den spiritus, der er omfattet af aftalen af 7. november 1980, opfylder kravene

for den kontrollerede oprindelsesbetegnelse cognac, og når der tages hensyn til cognac'ens karakter som en spiritustype, som er fremstillet på grundlag af druer, og som næsten udelukkende nydes rent?«

Første spørgsmål

13 Med det første spørgsmål ønsker den nationale ret i det væsentlige afklaret, hvorvidt en aftale, der er indgået inden for en sådan organisation og efter en sådan fremgangsmåde som beskrevet ovenfor omfattes af traktatens artikel 85, stk. 1, og i særdeleshed hvorvidt en brancheaftale indgået mellem de to vinavler- og forhandler-»grupper« er en aftale mellem virksomheder eller sammenslutninger af virksomheder.

14 BNIC har indledningsvis gjort gældende, at det er ufornødent at undersøge, hvorvidt spiritus fra Cognac efter EØF-traktaten er landbrugsprodukter eller industrivarer. Traktatens artikel 85 er under alle omstændigheder ikke anvendelig, fordi cognac har afgørende økonomisk betydning for landbrugerne i det pågældende område. 63 000 vinavleres indtægter er nemlig direkte afhængige af prisen på spiritus fra Cognac. Vinavlerne i Charente-området er imidlertid efter 1973 blevet stærkt forgældede. Hertil kommer, at erhvervet lider af en strukturel uligevægt mellem udbud og efterspørgsel. Under disse omstændigheder har fastsættelsen af en mindstepris for spiritus fra Cognac til formål at sikre landbrugerne i Charente-området en mindsteindtægt.

15 Anbringendet kan ikke lægges til grund. Akvavit, likør og andre alkoholholdige drikkevarer er nemlig som det fremgår af bilag II til traktaten (ex. 22.09) udtrykkeligt undtaget fra listen over landbrugsprodukter. Spiritus skal følgelig betragtes som en industrivare, og denne kvalifikation kan ikke anfægtes af den økonomiske betydning, varen kan have for landbrugerne i det pågældende område.

16 BNIC har gjort gældende, at brancheaftalen mellem de to »grupper« ikke er indgået på foranledning af virksomheder, men inden for BNIC's rammer og i overensstemmelse med den fremgangsmåde, der er fastsat i vedtægterne for denne organisation, som efter fransk administrativ praksis er et offentligretligt organ i betragtning af dennes oprettelse, finansiering, indretning, virke, medlemmernes udnævnelse samt de tillagte offentlige opgaver. Organisationens virksomhed er følgelig ikke omfattet af traktatens artikel 85.

17 Anbringendet kan ikke lægges til grund. Artikel 85 finder efter sin ordlyd anvendelse på aftaler mellem virksomheder og vedtagelser inden for sammenslutninger af virksomheder. Som sagsøgte i hovedsagen og Kommissionen med rette har anført, er de retlige rammer for indgåelsen af sådanne aftaler eller vedtagelser, samt den i de forskellige nationale retsordener givne retlige kvalifikation af disse rammer, uden betydning for anvendeligheden af Fællesskabets konkurrenceregler, herunder traktatens artikel 85.

18 BNIC har henvist til, at medlemmerne af dens generalforsamling, som har forhandlet og indgået den i hovedsagen omtvistede brancheaftale, alle er udnævnt af landbrugsministeren. De repræsenterer således ikke de forskellige faglige sammenslutninger, de tilhører, og den aftale, de har indgået, kan ikke anses som indgået mellem sammenslutninger af virksomheder.

19 Anbringendet kan ikke lægges til grund. Artikel 85 skal fortolkes som omfattende en sådan aftale, når denne er forhandlet og indgået af personer, der, selv om de er udnævnt af en offentlig myndighed, bortset fra de to af ministeren umiddelbart udnævnte personer, er foreslået udnævnt af de faglige sammenslutninger, der direkte er berørt, og som efterfølgende faktisk må anses som repræsentanter for disse sammenslutninger under forhandlingerne om og indgåelsen af aftalen.

20 Det bemærkes endvidere, at en aftale indgået mellem to sammenslutninger af erhvervsdrivende som de to »grupper«, vinavlerne og forhandlerne, skal anses som en aftale mellem virksomheder eller sammenslutninger af virksomheder. Den omstændighed, at sammenslutningerne træder sammen inden for en organisation som BNIC, kan ikke unddrage deres aftale fra anvendelsen af traktatens artikel 85.

21 BNIC har endvidere gjort gældende, at de inden for organisationen indgåede aftaler ikke har bindende virkning, og at organisationens virksomhed er rent rådgivende over for de centrale offentlige myndigheder, som alene kan gøre de nævnte aftaler bindende gennem ministerielle bekendtgørelser.

22 Det bemærkes, at det ved anvendelsen af artikel 85, stk. 1, er unødvendigt at tage hensyn til en aftales konkrete virkninger, når aftalen har til formål at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen. En aftale, der fastsætter en mindstepris for en vare, og som forelægges de offentlige myndigheder med henblik på stadfæstelse af denne mindstepris og tillæggelse af bindende virkning for samtlige erhvervsdri-

vende i det pågældende marked, har i sig selv til formål at fordreje konkurrencen på nævnte marked.

23 Hvad angår mellemkomsten af en offentlig retsakt, der har til formål at tillægge en sådan aftale bindende virkning for samtlige berørte erhvervsdrivende, selv om de ikke deltager i aftalen, kan denne ikke unddrage aftalen fra anvendelsen af artikel 85, stk. 1, således som sagsøgte i hovedsagen og Kommissionen med rette har gjort gældende.

24 Endelig har den nationale ret spurgt, hvorvidt den omstændighed, at den således indgåede brancheaftale er undertegnet af præsidenten for Bureau national interprofessionnel du cognac, har betydning for den retlige bedømmelse af aftalen efter traktatens artikel 85.

25 Den omstændighed, at præsidenten eller direktøren for en organisation, inden for hvis rammer der er indgået en aftale, som har til formål at hindre konkurrencen, uden at dette er foreskrevet i national lovgivning, meddeler aftalen sin underskrift, er uden betydning for anvendelsen på aftalen af bestemmelserne i traktatens artikel 85, stk. 1.

26 Af det anførte følger det, at det første spørgsmål må besvares med, at traktatens artikel 85, stk. 1, skal fortolkes således, at den omfatter en brancheaftale om fastsættelse af en mindstepris for et produkt som spiritus fra Cognac, der er indgået mellem to sammenslutninger af erhvervsdrivende inden for et fagligt organ som BNIC og efter dettes regler.

Andet spørgsmål

27 Den nationale ret har endvidere spurgt, hvorvidt fastsættelsen af mindsteindkøbspriser på spiritus skal anses som en samordnet praksis, jfr. artikel 85. Henset til svaret på det første spørgsmål, er en besvarelse af det andet spørgsmål ikke nødvendig.

Tredje spørgsmål

28 Det fremgår af sagens akter og forhandlingerne for Domstolen, at det problem, det tredje spørgsmål rejser, i det væsentlige vedrører fastsættelsen af priserne på den spiritus, som benyttes til fremstilling af cognac, dvs. på et halvfabrikata, der

sædvanligvis ikke transporteres ud af Cognac-området. Det spørgsmål, den nationale ret stiller, er i det væsentlige, om fastsættelsen af en mindsteindkøbspris på en sådan vare kan påvirke samhandelen mellem medlemsstater og have til formål eller til følge at begrænse konkurrencen, når der tages hensyn til, at færdigvaren, cognac, er beskyttet af en oprindelsesbetegnelse.

29 I den anledning bemærkes, at enhver aftale, der har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen gennem fastsættelsen af mindsteindkøbspriser på et halvfabrikata, kan påvirke samhandelen i Fællesskabet, selv om det pågældende halvfabrikata ikke i sig selv er genstand for handel mellem medlemsstaterne, når dette halvfabrikata udgør råvaren i en anden vare, der afsættes andetsteds i Fællesskabet. Den omstændighed, at færdigvaren er beskyttet af en oprindelsesbetegnelse, er uden betydning.

30 Det tredje spørgsmål må derfor besvares med, at fastsættelsen af en mindsteindkøbspris for et halvfabrikata kan påvirke samhandelen mellem medlemsstater, når det pågældende halvfabrikata udgør råvaren i en anden vare, der afsættes andetsteds i Fællesskabet, uanset om denne færdigvare er beskyttet af en oprindelsesbetegnelse.

Sagens omkostninger

31 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, der har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, som er forelagt den af Tribunal de grande instance de Saintes ved dom af 21. juni 1983, for ret:

1) **Traktatens artikel 85, stk. 1, skal fortolkes således, at den omfatter en brancheaftale om fastsættelse af en mindstepris for et produkt som spiritus fra Cognac, der er indgået mellem to sammenslutninger af erhvervsdrivende inden for et fagligt organ som BNIC og efter dettes regler.**

2) **Fastsættelsen af en mindsteindkøbspris for et halvfabrikata kan påvirke samhandelen mellem medlemsstater, når det pågældende halvfabrikata udgør råvaren i en anden vare, der afsættes andetsteds i Fællesskabet, uanset om denne færdigvare er beskyttet af en oprindelsesbetegnelse.**

Mackenzie Stuart Bosco Kakouris

Koopmans Everling Bahlmann Galmot

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 30. januar 1985.

P. Heim
Justitssekretær

A. J. Mackenzie Stuart
Præsident